

שעורים כלל?

ומי גרע אותו קמח מ"מלח" ו"זמית" [מי מלח⁽¹⁰⁾] שמברכים עליהם ברכת "שהכל"?

דתנן: על המלח ועל הזמית אומר "שהכל נחיה בדברו"!

מתרצת הגמרא: איצטריך שמואל להשמיענו שמברכים על קמח שעורים "שהכל", משום שפלקא דעתך אמינא: דוקא "מלח" ו"זמית" עביד אינש [עשוי אדם] דשדי לפומיה [שיטלם לפיו] דרך מקרה. אבל קמחא דשערי הואיל וקשה לקויאני [הקמח גורם לתולעים במעיין] היה מקום לומר שלא לברוך עליה כלל מאחר שהוא מזיק.

קמשמע לן שמואל, כיון דאית ליה הנאה מיניה אף על פי שהוא מזיק בעי ברוכי⁽¹¹⁾.

"קורא" – האוכל ענף צעיר של דקל בשנתו הראשונה שעדיין לא הספיק להתקשות כעץ רב יהודה אמר: ברכתו

"בורא פרי האדמה", ושמואל אמר: ברכתו "שהכל נחיה בדברו".

מבאר הגמרא סברת המחלוקת: רב יהודה אמר "בורא פרי האדמה" – הואיל ופירא⁽¹²⁾ הוא, ושמואל אמר שהכל נחיה בדברו – הואיל וסופו בשנה הבאה להקשות כעץ ואז לא יהא ראוי כלל לאכילה, לכן גם עתה בהיותו רך אין לו חשיבות "פרי" וברכתו "שהכל".

אמר ליה שמואל לרב יהודה: שיננא! [חריף הינך] כוותך מסתברא! דהא גם צנון אם לא יתלשוהו בזמנו סופו להקשות כעץ ואף על פי כן מברכין עליה בעודו ראוי לאכילה "בורא פרי האדמה" ואם כן גם על ה"קור" היה ראוי לברך "בורא פרי האדמה" אף שסופו להקשות.

דוחה הגמרא: ולא היא, אין להוכיח מ"צנון" כדעת רב יהודה. משום ש"צנון" נטעי אינשי אדעתא דפוגלא [על דעת לאוכלו כשהוא רך שאז הוא קרוי "פוגלא"],

שו"ע ר"ח ס"ה, ואולם עיין ברי"ף שאף הוא פסק כרב נחמן, אך פירש טעם הדבר משום שבני אדם אינם רגילים באכילת קמח, והקשה עליו הרא"ש שהרי בגמרא התבאר שהטעם הוא משום "דאית ליה עילויא אחרינא בפת", ועיין ברכינו יונה שפירש שהרי"ף הרכיב את ב' הסברות יחדיו. וצ"ב. וראה עוד בהפלאה, בספר דברי דוד ובספר מרומי שדה לבעל הנצי"ב מש"כ בזה.

10. הגהות הב"ח.

11. אף על פי שלענין שמן זית התבאר בגמרא לעיל (לה ב), כיון שהוא מזיק לגוף אין מברכים

עליו כלל [לדעת רוב הראשונים]. ביאר בספר דברי דוד (שם) שהשמן מזיק לכל הגוף ועקב כך אין לאדם שום הנאה ממנו, מה שאין כן קמח שעורים, כיון שאינו מזיק אלא לקויאני האדם נהנה ממנו כמו משאר מאכלים – עיין בדבריו.

12. הטעם שאין מברכים עליו משום כך "בורא פרי העץ" כמו על שאר פירות, מבואר ברא"ה משום שבאמת אינו "פרי" אלא "עץ" הראוי לאכילה ונקטו לשון "פרי" כי הוא ראוי לאכילה כ"פרי". ומפורש כן בגמרא בעירובין (כח ב) "רב יהודה אומר בורא פרי האדמה, אוכלא הוא".